

1942.

OKTÓBER

ERDÉSZETI LAPOK

LXXXI
ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

10.
FÜZET.

KIADJA AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Megindították 1862-ben Wagner Károly és Divald Adolf

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. ING. MIHÁLYI ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díja: egész évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-u. 6 sz. II. em. (Tavb.: 323 722.)

Közleményeinket egészben vagy részben átvenni csak a forrás
megnevezésével szabad.

Az erdőmérnök a koreszmék fergetegében.*

Irta: Rónai György.

A reánk szakadt világégésben a múlt, a ma és a holnap koreszméin elmerengve olyan élményeknek és velük kapcsolatosan olyan gondolatoknak szeretnék nem pusztába kiáltó szószólója lenni, amelyeket — úgy érzem — nekünk, az erdő rajongóinak, a mai vajúdó időkben sem szabad elhallgatni.

Különös emberek vagyunk mi erdészek. Az erdő élete és az iránta érzett szeretet foglalkozásunkra, felfogásunkra, viselkedésünkre, sőt egész életünkre rányomja bélyegét.

Az erdő — a 80—100 éves érési idejében rejlő sajátossága alapján — a vele foglalkozó és legnagyobb részt a jövőt szolgáló életpályán az erdőbirtokosokat, az erdőmérnököket és sok helyütt az erdőmunkásokat is egy öntudatos, büszke és talán kissé zárkózott hivatásrendbe tömöríti.

Az erdészek egymás között úgy beszélnek a 100 éves vágásforduló 20 éves szakaszairól, mint a mezőgazda az évszakokról.

Az erdőgazdaságnak éppen ebben a 100 éves fordulójában rejlik az erdészeti hivatás lényege és sorsa: *eszménye és tragikuma*.

Az erdőért élünk és halunk.

Múltunk nincs, jelenünk: harc és önfeláldozás a jövőért.

* Érkezett 1942. évi augusztus hó 6-án. (Szerk.)

Harcunk és önfeláldozásunk gyümölcsét mind attól a jövőtől várjuk, amelyet már nem érünk meg.

Mivel a jelen embereinek a jövő nemzedék kenyerét nem oszthatjuk szét, s amit adunk, a kapzsiaknak nem elég, azért a jövőért és a jövő nemzedék érdekében folyó ez a mi állandó küzdelmünk többnyire csak elégedetlenséget arat. Jutalmunk? ... legtöbbször csak az erdő tiszta friss levegője, amelyben vígaszt kereshetünk csalódásainkra és mellőztetéseinkre.

Hitvalló, a boldogabb jövőt ígérő, önfeláldozó papok vagyunk a természet alkotta legszebb templomban.

Ennek a templomnak, az erdőnek megvannak a maga álmai és jogos kívánságai, amelyeknek megvalósításáért küzdenünk *kell* és ha úgy fordul, magunkat fel is kell áldoznunk értük.

A következőkben régi emlékeimből néhány időszerű élményt kívánok felidézni, hogy belőlük erőt és bátorságot merítsenek kollégáim ahhoz a harchoz, amelyet a korezmék fergetegében az erdőért most és a jövőben is vívnunk kell.

I.

1906-ban történt.

A máramarosi hegyekben, valahol Alsónyereznica táján, mint m. kir. erdőgyakornok az volt a feladatom, hogy egy 120 éves bükkös gyönyörű szálfáit halálgyűrűvel lássam el. Mellmagaságban, a szijácson túlmenően körül kellett gyűrűznöm a legszebb faóriásokat, hogy a tövön való elszáradás, a lassú halál végezzen velük és kipusztulva helyet adjanak majd az alájuk telepített lúcfenyő-csemetéknek.

Még most is emlékszem, milyen lehangoló és fájdalmas érzéssel teljesítettem ezt a reámbízott feladatot.

Annyira elővett ez a szokatlan templomrombolás, hogy államvizsgai dolgozatom tárgyául is ennek a szomorú feladatnak a bírálatát választottam.

Statisztikai adatok alapján kimutattam — 20 évre visszamenően — a lúcfenyő és a bükkszerfa áralakulását. Grafikonokkal, mennyiségtani egyenletekkel és számításokkal bebizonyítottam, hogy ha továbbra is a múlt 20 évihez hasonlóan emelkedik e két fafaj szerfájának az ára, nem telik bele további 20—25 év és a bükkszerfa ára eléri a lúcfenyőét, s ebből — nem törődve a következményekkel — már akkor bátran megállapítottam: a bükk-erdőirtást rövidesen nemzetgazdasági bűnnek fogják majd bélyegezni.

Merész és szokatlan tárgyú dolgozatom — úgy látszik — nem talált a bíráló bizottság tetszésére. Mindvégig jeles indexem ellenére — csak közönséges eredményű lett az államvizsgai oklevelem.

... A vígaszt és elégtételt a napokban hozta meg nekem a m. kir. közellátási miniszter 63.200/1942. K. M. számú lombszerfa rendelete. Ez a bükkyszerfa árát 40—70 P-ben állapította meg, tehát csaknem a kétszeresében a lúcfenyő árának.

II.

Az erdők szebb jövőjéért és sorsának biztosításáért minden időben nehéz küzdelem hárult reánk.

Bár az erdő közhasznú jelentősége már régen ismeretes volt, sem a közelmúlt szabadelvűsége, sem annak demokratizmusa nem tudta ennek a közjót szolgáló gazdasági ágnek az igényeit, a mi önzetlen hivatásunkat igazán megérteni és jelentőségéhez képest méltányolni, még kevésbé jutalmazni. A realizmusban elmerülő, a jövő eszményeiért csak nehezen lelkesedő és a pártharcok miatt sokszor tehetetlen parlamentárizmusban az erdőgazdaság s annak apostolai mindig a mostohagyermek szerepét viselték és ez a soruk többé-kevésbé ma is.

Valljuk be őszintén, hogy az eddig megjelent erdőtörvények mind csak nagy erdőpusztítások utószülöttei.

A minden térre kiterjedő elővigyázati intézkedés, az erdő jövőjét féltő gondoskodás ezekből a törvényekből még mindig hiányzik, úgy hogy az erdőért való küzdelem, e törvények ellenére is, mindenütt az erdész, illetve az erdőmérnök nehéz feladata maradt.

A különböző erdőművelési, erdővédelmi, legeltetési és erdőfeltárási feladatok között az erdő jövőjéért sokszor az erdőtulajdonossal folytatott küzdelmünk — amely végeredményben az ő utódainak a hasznát és jövőjét szolgálja — még elviselhető. De furcsa és veszedelmes helyzetet teremt reánk nézve az erdő jövőjéért való hivatásszerű gondoskodásunk és az evvel reánk háruló küzdelem akkor, ha azt az államhatalommal, a kormánnyal szemben kell folytatni. Pedig a hivatásunk még ilyen feladat elé is állíthat bennünket.

Az erdőnek földadóval történő megadóztatása, pl. olyan jog- és törvényellenes helyzetet teremthet, hogy az erdő megmenetése érdekében ettől a feladattól sem szabad visszariadnunk.

Ilyen helyzet elé állított engem a sors az Ausztriához csatolt Burgenlandban, ahol a földadó-progresszívítás miatt kellett nagy erdőgazdasági válság idején a nyílt harcot magával a kormánnyal szemben felvennem.

Tudjuk, hogy az első világháború után mind az első évek látszatkonjunkturája, mind az 1928 után beállott erdőgazdasági válság, csaknem mindenütt erdő-túlhasználathoz, sőt részben erdőpusztításokhoz vezetett. Nem az erdőtörvény hiánya miatt, hanem azért, mert Ausztriában a háború utáni új földadótörvények az erdőt is, sőt egyes helyeken csak az erdőt emelkedő alapon adóz-

tatták meg. Ez a progresszív földadó egyes üzemekben 6—8 Schillinget tett ki az üzemtervszerűen kihasználható fatömegnek egy m³-e után.

Ez az erdőgazdaság természetébe ütköző adókivetés Ausztriában önként érthetően arra kényszerített sok erdőbirtokost, hogy ne csak a megengedett növedéket használja ki, hanem annál többet, túlhasználatot is végeztesen csak azért, hogy az adóját megfizethesse. S így tulajdonképpen maga a kormány lett a túlhasználatok, az elmaradt erdősitések s az ennek következtében beálló erdőpusztítások okozójává.

Hogy a földadó-progresszivitásnak ezt az erdőpusztítását a *Burgenlandban* megakadályozzam, kénytelen voltam, mint az ottani legnagyobb erdőgazdaság vezetője, a nyilvánosság elé lépni és szaklapokban, meg előadásokon a harcot a kormánnyal szemben felvenni.

Nagy segítségemre volt ebben a harcban a Burgenlandban akkor még érvényben hagyott régi magyar erdőtörvénynek az új erdőtörvényből sajnós már hiányzó 16-ik §-a, amely rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőkre adóengedményt írt elő, s így homlokegyenest ellentétben állott az erdőnek progresszív alapon való megadóztatásával.

Amikor az erre a törvényre való hivatkozás sem segített, 1932. őszén kénytelen voltam az erdőkitermelések és a fűrészek üzemének a megindítását — saját felelősségemre — elhalasztani. Az ennek folytán ideiglenesen kenyér nélkül maradt erdei munkások és fuvarosok segítségét is igénybe vettem, és így tüntettem az erdők jövőjét veszélyeztető törvényellenes adó, illetve a törvényeit be nem tartó és a pártharcokban tehetetlenné vált tartományi kormány ellen.

Ezzel az eljárásommal sikerült azután a szociáldemokrata párt hozzájárulását is kivívni ahhoz, hogy a burgenlandi erdőgazdaság két évre 40%-os adókedvezményt kapjon.

Az erdőgazdaságnak földadószerű megadóztatása ellen ennek az ügynek a folytatásaképpen azután több szaklapban írásban* és az érintett érdekképviselői szervezetekben tartott előadásokkal tovább harcot indítottam. Ez a ténykedésem a szövetségi kormány figyelmét is magára vonta, úgy hogy két év után, 1935 január ha-

* 1. Die Forstwirtschaftskrise im Burgenland und ihre Abhilfe. („Österreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen“ 1931, IV. füzet.)

2. Weg mit der Grundsteuer in der Forstwirtschaft. („Wiener Allgemeine Forst- und Jagd-Zeitung“ 1931.)

3. Die Sorgen und Aufgaben der burgenländischen Forstwirtschaft. („Mitteilungen der Burgenländischen Landwirtschaftskammer“ 1934, 11. füzet.)

4. Az erdő és a földadó („Erdészeti Lapok“ 1932. 7—8. füzet).

vában sikerült *Schuschnigg* kancellár segítségével a burgenlandi hivatásrendi országgyűlés első és éppen a földadóra vonatkozó új törvényjavaslatát is visszavétetni és módosíttatni. Ennek a módosított törvénynek az alapján az üzemterv szerint kezelt erdők 1935-ben 50%-os adókedvezményt kaptak.

A földadó-rendszernek az erdőgazdaságból való általános és teljes kiküszöbölése azonban — sajnos — nem sikerült.

Ez az erdőgazdaság egész természetével ellenkező adórendszer Magyarországon is fennáll, és faválságok vagy a maihoz hasonló u. n. irányított gazdálkodás idején törvényellenes és következményeiben kiszámíthatatlan helyzetet teremthet.

Ma ilyen különösen súlyos időket élünk. Nekünk erdészeknek hazát és erdőt kell mentenünk egyszerre.

Szomorú szívvel kell látnunk, hogy ebben a gigászi küzdelemben az erdőre és a faszakmára vonatkozó legfontosabb intézkedéseket nélkülünk vagy igen sokszor ellenünk hozzák.

Pedig ne felejtjük, hogy az erdőben és az erdőgazdaságban okozott hibát, sokszor egyáltalában nem, vagy csak évtizedes munkával lehet jóvátenni.

Ennek a felismerése bátorságot kell, hogy adjon az erdőbirtokosnak és erdőmérnöknek ahhoz, hogy a magyar erdők sorsáért bátran és nyíltan síkra szálljon ma is, anélkül hogy ezt rossz néven vegyék tőle.

*

Az erdő földadójával kapcsolatosan az ország tűzifaellátására és a tűzifa árszabályozására kívánok itt röviden rámutatni.

A tűzifa árát a földadó és erdőtörvény ellenére tisztán a fogyasztók szempontjából maximálták. Ez az ár az ország egész területére vonatkozóan a budapesti árból indul ki és — amint tudjuk — csak akkora, hogy Magyarország távolabban fekvő erdőségei a tűzifaellátásban egyáltalában nem számítanak.

Még szomorúbb, hogy ebben a megállapított árban ezidő szerint még a termelési és szállítási költségek sem találnak fedezetet. A tőarra pedig az erdő hozadékától függetlenül megadóztatott birtokosnak nem marad semmi! Holott az erdőbirtokos nemcsak az adóját tartozik fizetni, hanem az erdőtörvény előírásainak megfelelően erdejét a hatóság részéről jóváhagyott üzemtervek szerint erdőtisztekkal és erdőőrökkel kell kezeltetnie, őriztetnie és felújíttatnia.

Kérem, nem jog- és törvényellenes-e az erdő termékeinek árát tisztán a fogyasztó pénztárcájához mérten szabályozni akkor, amikor az erdőbirtokost már úgyis olyan törvényes intézkedések terhelik, amelyek az adón kívül ugyancsak a közérdeket szolgálják.

Az igazságtalanság minden időben elkeseredést szült.

Gyors és mélyreható intézkedésre van tehát szükség, nemcsak az erdő jövője, hanem a közellátás biztosítása szempontjából is.

Az bizonyos, hogy az ország rendjét és a lakosság nyugalomát a föltétlenül szükséges igények méltányos kielégítésével lehet csak fenntartani. Mivel azonban a fogyasztónak csak úgy lehet tűzifát biztosítani, ha annak termelését is lehetéssé tesszük, azért a termelés folytonossága és fokozása érdekében *elsősorban a munka- és fuvarbért kell úgy rögzíteni*, hogy a megfelelő élelemmel ellátott munkást és a takarmánnyal illetve benzinnel ellátott fuvarost vonakodás esetén *hatósági kényszerrel* lehessen munkára kötelezni.

Az ekkép rögzített és biztosított munka- és fuvarbér alapján úgy kell azután a tűzifa legmagasabb fogyasztói árát megállapítani, hogy abból a termelési és szállítási költségeken kívül megfelelő összeg maradhasson az adóra, az üzemtervben előírt kötelezettségek teljesítésére és az erdőbirtokos megélhetésére is.

Megdől minden olyan árszabályozás, amely ettől eltérően pénzpólitikai vagy más okokból csak a fogyasztó zsebéhez alkalmazkodik.

III.

A tartamos erdőgazdaság természetéből folyik, hogy az erdőmérnök ideális hivatása büszke tudatában a múlt minden korszakában gondosan és ösztönösen megőrizte konzervatív gondolkodását és meggyőződését. Éppen ezért a koreszmék változásában és az azokért való küzdelemben vezető szerepet játszó erdészről még nem tudunk.

A politika és a koreszmék jelszava csak akkor tudta és tudja az erdészt porondra vinni, ha azok a szakot, az erdőt bántják vagy veszélyeztetik.

Ilyen nem mindennapi esetet akarok a következőkben megörökíteni.

Akik jól ismernek, tudják, hogy az igazságnak fanatikus és vakmerő harcosa voltam egész életemben.

A vörös uralom idején 1919. május havában Sopronban történt, ahová az év tavaszán a selmeci főiskolával menekültem én is.

Pogány Béla hadügyi népbiztos tartott toborzóbeszédet a Károly-kaszárnyában elhelyezett főiskola menzájában. Ott volt az ifjúság és a tanári kar nagy része. Az utolsó széksorban ülve gyorsírással megörökítettem a beszédét. Családi emlékeim között őrzöm.

Arról szólt, hogy Selmecbányát a csehektől fel kell szabaddítani, s ezért kéri az ifjúságot, hogy lépjen be a vörös hadseregbe. Hosszasan fejtegette, hogy a tanácsköztársaságban egész más

sorsa lesz az erdésznek, mint a múltban volt. Sokkal nagyobb lesz az érvényesülési tere, mint eddig, s az erdőmérnököt jobban megbecsülik majd, s a közéletben is nagyobb szerephez jut.

Megdöbbenve és ingerülten irtam, amit mondott, mert éppen egy nappal megelőzően jöttem vissza Budapestről, ahol megtudtam, hogy az Országos Erdészeti Egyesületet beszüntették s elhátározták, hogy az erdésznek csak az erdő telepítése és nevelése lesz a feladata, a kitermelést s faértékesítést a kereskedők kezébe adják, akik ahhoz jobban értenek.

Alig vártam, hogy *Pogány* befejezze beszédét, s ekkor vakmerően, a magam és családom sorsával sem törődve, odasiettem a pódium elé s elmondottam, amit Budapesten megtudtam, „hogy amit ez az úr itt mond, annak épp az ellenkezője történik.“

Pogány rövid ideig türelemmel hallgatta beszédemet, majd felugorva felkiáltott: „Ki ez az ünneprontó?!“

Kínos helyzetemből a főiskolai ifjúság elnöke, *Takács Ferenc** mentett ki. Csak az ő s az ifjúság fellépésének köszönhettem, hogy az ugyancsak ott lévő két vörös katona mindjárt magával nem vitt.

A toborzó gyűlés ezzel a kinos jelenettel végződött s az ifjúság nem állott be a vörös hadseregbe.

*

Azóta nagyot fordult a világ és én ez év tavaszán zsidóbujtató vádjával terheltlen ugyancsak Sopronban a vádlottak padjára kerültem egyik *vitéz* kartársammal együtt.

Ez az erdőmérnök sorsa, ha egyszer a családja vagy a saját jövőjéről mint kereskedő akar a törvény megengedte módon gondoskodni!

Új elvek harcában vajudik Európa, és lángban áll az egész világ. Egyének, nemzetek pusztulnak egy gyilkos kavarodásban, új igazságok és új eszmék akarnak érvényesülni és majdan boldogítani.

A felszínen levő eszmék közül a zsidókérdéssel szemben egészen különleges, mondhatnám fölényes helyzetben állunk mi, erdőmérnökök.

Mi ezt a kérdést már rég elintéztük.

Alma Materünk légkörében nem tudott az erdészeti szakosztályon egyetlen zsidó sem beíratkozni. Nem engedte az erdőmérnöki szak ifjúsága.

De, valljuk be, nem is vonzotta a mi kiskeresetű pályánk őket soha.

* Vitézzé avatott kedves kartársamat azóta sem láttam, és most itt mondok neki hálás köszönetet!

A tulajdonképpeni erdészettől: az erdő telepítésétől, ápolásától és védelmétől mindig és mindenütt távol maradtak. Csak akkor jelentek meg az erdőben, ha a vágásra érett állományt ki-termelni és értékesíteni kellett.

De valljuk be azt is, hogy az állományok kitermelése után a tulajdonképpeni faiparral és faértékesítéssel mi, erdészek, — mert kevesen voltunk — vagy egyáltalában nem, vagy csak kevesen törődtünk.

Most, hogy új korszakot élünk és az iparból és kereskede-lemből törvényes intézkedésekkel kiszorítják a zsidókat, *nem írják a javunkra a multat.*

Bár a laikus fantázia és a hozzánemértés sok bajt okoz és nagy bünt követhet el a természetnek egyik, összetételében és érté-kében legváltozatosabb termékén: a fán, mégis tömegesen tódul most mindenféle protekcióval támogatva, boldog-boldogtalan a fás-szakmába. Az erre igazán hivatott erdőmérnök szerényen vár, míg reá is gondolnak.

Pedig abban, a háború miatt annyira megviselt és megtépá-zott szervezetben, amit gazdasági életnek nevezünk, áldásos hiva-tásuk, vezető és életet adó szerepük lehetne azoknak a szak-embereknek, akik multjukkal igazolhatják, hogy a szakmájukhoz nem a *haszon*, hanem a hivatás érzete köti őket.

A földreformmal kapcsolatban a hivatalos birtokpolitika, egészen helyesen, tekintettel van erre a fontos körülményre és ehhez képest hivatalos gondoskodás történik arról, hogy a gazda-tízt földbirtokhoz jusson, amelyen a köz és saját javára érvénye-sítheti szaktudását.

Most, amint tudjuk, 500.000 kat. hold erdő kerül zsidó kéz-ből kisajátítás alá. *Vajjon gondolnak-e majd ennek a birtokpoliti-kai kérdésnek elintézésékor arra az erdőmérnöki karra, amely a multjával igazolta, hogy a közérdeket szolgáló helyes erdőgazda-sági célok megvalósításához nemcsak hivatása, de erkölcsi joga is van.*

A háború után a fatechnológia és a kémia vívmányaihoz ké-pest nemcsak az ipart, kereskedelmet, de magát az erdőgazdaságot is át kell szerveznünk és alakítanunk.

Készüljünk már most erre a feladatra és adjunk érvényesü-lési lehetőséget az erre képes és érdemes szakembereknek!

*

Der Forstingenieur im Wirbel der Weltanschauungen. Von: Gy. Rónai.

Der eigenartige Beruf und der durch diesen bedingte Charakter des Forstmannes stehen im schroffen Gegensatz zum Egoismus der Gegenwart. Im kühnen Ringen um die Nachhaltigkeit haben die Be-treuer der Forstwirtschaft ihre konservative Gesinnung und Überzeu-gung zu allen Zeiten stets instinktiv bewahrt. Eben deshalb erleben sie

auch im Wirbel der Weltanschauungen gar so manches. Verf. erzählt drei solche Erlebnisse seiner Laufbahn.

*

L'ingénieur des forêts dans le tumulte des idées modernes. Par J. Rónai

La mission spéciale et le conservatisme de l'ingénieur des forêts sont choses bien connues.

L'Auteur raconte trois occasions où il devait rompre une lance pour assurer l'avenir de la forêt.

*

The Forester in the Turmoil or Ideas. By Gy. rónai.
Rónai.

The special vocation of the forester and his conservatism are well known. We hear of three events taking place when the author was doing his duty of saving the future of the woods.

Vasbeton-rendszerű erdei vasuti hidak tervezése és építése.

Írta: Lángos Lajos.

(2., befejező közlemény.)

b) A mintaállványok készítése.

Az építési tervek alapján elkészítjük a mintaállványokat. A minta feladata az, hogy pontosan körülhatárolja és elzárja azt a teret, amit a terv szerint beton fog kitölteni.

Magától értetődő dolog, hogy a mintának pontosan a tervek szerint kell elkészülnie, és mind a mintának, mind az azt alátámasztó állványoknak olyan erőknek kell lenniök, hogy a bedöngölt beton súlya alatt el ne mozduljanak és általában semmiféle alakváltozást ne szenvedjenek. A minta a beton megkötése után részletekben is elbontható legyen, a még esetleg továbbra is szükséges mintarészek, állványzat és alátámasztások eltávolítása nélkül. A mintákat fenyődeszkákból és pallókból készítik. A felületek legyalulása szükségtelen. A hídtartók befogadására szolgáló mintát egész hosszában kellőképpen alá kell támasztani, úgy hogy építés közben a legcsekélyebb behajlás se mutatkozzék.

A tartógerendák és összekötő övlemezek illesztése nem történhetik derékszögben, éles sarkokkal, mert ezeken a helyeken később repedések támadnának. A sarkokat tehát kellő átmenettel kell kiképezni, a 13. és 14. ábrán feltüntetett módon. A hídtartó magasságát az alátámasztás közelében gyakrabban növelni is szoktuk, hogy így a nagyobb nyíró-igénybevételnek kitett helyen a tartó keresztszelvényét megnagyobbítsuk. Ha a tartó magasbitása csak kisebb mértékű, ezt a fenékpalló megfelelő legyalulásával érhetjük el (15. ábra). Nagyobb mértékű magasbitást